

Урок №5

Тема уроку: **Критичне сприйняття та протидія маніпуляціям в медіа-просторі. Аналіз медіа-тексту**

Мабуть неодноразово ви чули, що зараз світ живе в інформаційному просторі. У слово інформація ми вкладаємо дуже різний зміст, зокрема у техніці, науці, мистецтві і в різних життєвих ситуаціях. Існує декілька категорій джерел інформації.

Першоджерела (або первинні джерела) — оригінальні джерела, які не передбачають перекручування інформації. До таких належать: тексти, листи, фотографії, щоденники, малюнки, дані від науково-дослідних та соціологічних інститутів, органів влади, установ статистики, архівів тощо.

Вторинні джерела — відомості, отримані з першоджерел. Це джерела, які пройшли етап інтерпретації, аналізу, узагальнення та критики. Вторинні джерела включають науково-популярні публікації, підручники та інші навчальні матеріали.

Третинні джерела — це перероблені тексти (компіляції) та інші подібним чином організовані джерела (реферати, довідники, бібліографії, енциклопедії, бази даних), які формуються з інформації із першоджерел і вторинних джерел.

Найдостовірнішими є першоджерела, а найбільше потребують перевірки третинні джерела.

У нас в Україні перевірити новину можна за допомогою ресурсу «стоп-фейк»

Критичне мислення, погляд (бачення, оцінювання) — одна з ключових технологій медіаграмотності. Це психологічний механізм медіаграмотності, здатність до сприймання повідомлень й подальшого оцінювання у відповідному середовищі та контексті.

Медіаграмотність — це розуміння способів, за допомогою яких медіа створюють різні типи повідомлень, того, як вони подають інформацію і які методи використовують для організації матеріалу. Це критичний погляд на медіаконтент.

Медіаосвіта — формування медіаграмотності на матеріалах та з допомогою мас-медіа, що має на меті критичне сприйняття медіа повідомлень.

Критичне мислення — це комплекс усвідомлених дій і навичок, які ми застосовуємо, коли оцінюємо інформацію, перевіряючи її на достовірність і наявність маніпуляцій.

Чому важливо бути медіаграмотним сьогодні?

1. Вся інформація, окрім особистого досвіду, є медійною.
2. Медіа впливають на формування цінностей та поведінкових моделі.
3. Медіа впливають на нас без нашого усвідомлення цього.
4. Медіа визначають політичне й культурне життя країни та світу.

Дослідники медіаграмотності розробили наочну схему, яка дозволяє критично проаналізувати ті медіаповідомлення, які ми споживаємо.

1) Авторство

- Хто створив повідомлення?

2) Цілі

- З якою метою їх було створено?
- До чого вони підштовхують мене?
- Яка цільова аудиторія?

3) Економіка

- Хто заплатив за ці повідомлення?

4) Реакція

- Що я можу зробити у відповідь на цей меседж?
- Як це повідомлення впливає на мої почуття?
- Як мої емоції впливають на мою інтерпретацію меседжа?

5) Вплив

- Хто отримає користь від повідомлення?
- Кому воно може завдати шкоди?
- Чи це повідомлення корисне для мене або подібних на мене людей?
- Що оповідач хоче, аби я запам'ятав/ла?

Меседжі і значення

1) Техніки

- Які техніки використано й чому?
- Яким чином вони передають цей меседж?

2) Зміст

- Про що це повідомлення змушує мене думати?
- Що можна дізнатися з цього меседжа?
- Які ідеї, цінності, інформація або погляди є очевидними?
- Про що важливе не було сказано?

3) Інтерпретації

- Як різні люди можуть по-різному зрозуміти меседжі?
- Яка моя інтерпретація і що я можу дізнатися про себе з власної реакції чи інтерпретації?

Репрезентація й реальність

1) Контекст

- Коли повідомлення було створено?
- Коли і як його було поширено серед громадськості?

2) Надійність

- Це факт, погляд чи щось інше?
- Наскільки це повідомлення заслуговує на довіру (і звідки це відомо)?
- Якими є джерела інформації, ідей чи припущень?
- Як перевірити достовірність інформації?

Насамперед важливо з'ясувати, з чим маєте справу - з фактом чи судженням.

Факт (від лат. *factum* — зроблене) означає дійсність, подію, те, що реально відбулося. Саме на фактах ґрунтується віра в правдивість історії, вільну від суб'єктивних оцінок новину — у сенсі вислову «факти — священні, коментарі — вільні». Фактами можуть бути числа, дати, імена, події. Все, чого можна торкнутися, виміряти, перерахувати, підтвердити. Факти можуть мати різні джерела, зокрема пересічні люди, наприклад, свідки події тощо. Головне, що відрізняє факт від оцінки — об'єктивність. Оцінка завжди відо-бражає чийось суб'єктивну позицію, емоційне ставлення, заклик до якихось дій. Факт не дає оцінок, а також ні до чого не закликає.

- Якщо інформацію можна довести — це **факт**;
- Якщо інформація містить особисту оцінку — це **думка**;
- Якщо інформація стверджується чи заперечується — це **судження**;
- Якщо факт перебільшується, узагальнюється чи розглядається однобоко — це **упередження**.
- Якщо присутнє емоційне забарвлення — це **думка, судження, упередження**.

Матеріал по темі міститься у **презентації** за посиланням: [Протидія маніпуляціям мас-медіа](#)

МАТЕРІАЛ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ

Ознайомтеся із реченнями та визначте у кожному: де факт, де думка, де судження і де упередження?

Сьогодні я прийшов до школи на другий урок.

Я не підтримую учнів, які не здатні вчасно прийти на перший урок.

От ти завжди пропускаєш найцікавіші заняття.

Мені більше подобається приходити на другий урок.

Витяг із статті

*"Сьогодні сталося те, чого ми всі боялися: згря безвідповідальних чиновників змусила **тисячі** простих громадян знову платити за свої **недолугі** рішення. **Ніхто не здивований**, адже ці **чинувші**, які **окопалися** у теплих кабінетах, **вже давно довели**, що їхня єдина мета — нажива. Вони цинічно **ігнорують** стогони народу. У той час, як **чесні** люди ледве зводять кінці з кінцями, **ця еліта** дозволяє собі **безкарно** красти наші гроші. Коли нарешті ці **дармоїди** відповідатимуть за свій **хаос**?"*

Завдання: Проаналізуйте використані в статті маніпуляції.

ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ: §32 підручника І.Васильків.Громадянська освіта, 10 клас, переглянути презентацію.